

Up4Diversity

Ενδυνάμωση των νέων και των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας για να γίνουν ενεργοί υπερασπιστές στην πρόληψη της βίας προς τα LGBTIQ+ άτομα στην ψηφιακή εποχή

This training document was funded by the European Union's Rights,
Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

REC-RDIS-DISC-AG-2019

Agreement nº 881918 – UP4Diversity.

Ενότητα 4. Προληπτική κοινωνικοποίηση της έμφυλης βίας

Η πρόληψη της βίας κατά των ΛΟΑΤ+ νέων χρειάζεται βαθιά και συνεχή εργασία. Αυτό το έργο προϋποθέτει:

- Βαθιά, για να φτάσουμε στις ρίζες αυτής της προβληματικής. Αυτό θα μας βοηθήσει να εντοπίσουμε περισσότερες προβληματικές καταστάσεις, να κατανοήσουμε ότι δεν έχουμε επίγνωση των περισσότερων συγκρούσεων- και κυρίως, να προωθήσουμε προληπτικές συμπεριφορές και αλληλεπιδράσεις.
- Σταθερά, καθώς μεμονωμένες πρακτικές όπως ένα εφάπαξ εργαστήριο πρόληψης της βίας δεν έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, δεν αρκούν για να

εξουδετερώσουν τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης¹ που οι νέοι έχουν εσωτερικεύσει από χιλιάδες αλληλεπιδράσεις κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

Ο τερματισμός της βίας μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της. Οι διαπροσωπικές συγκρούσεις που κάνουμε ορατές και στις οποίες δρούμε είναι η **κορυφή του παγόβουνου, ενώ στη βάση βρίσκεται ένα σύστημα ή σχέσεις εξουσίας, η έμφυλη βία και οι διαδικασίες σεξουαλικής-αισθητικής κοινωνικοποίησης¹.**

Η βία, ο κίνδυνος και τα προβλήματα συνδέονται μαζικά μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με την έλξη². Πολλά βιβλία, ταινίες, διαφημίσεις κ.λπ. συνδέουν τέτοιου είδους συμπεριφορές, ιδίως στους άνδρες, με την επιθυμία (για παράδειγμα, η διαφήμιση αρωμάτων "Bad Boy" ή οι κινηματογραφικές σαγήνες "After" ή "50 αποχρώσεις του γκρι").

¹ Η κοινωνικοποίηση είναι η συνεχής διαδικασία με την οποία μαθαίνουμε και εσωτερικεύουμε συμπεριφορές μέσω των αλληλεπιδράσεων με τους ανθρώπους και την κοινωνία.

² Ο λόγος είναι μια κοινωνική ιδέα που διαδίδεται μέσω των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ανθρώπων, η οποία προέρχεται από μια συγκεκριμένη κατανόηση μιας πραγματικότητας. Για παράδειγμα, ο καταναγκαστικός λόγος είναι αυτή η ιδέα ότι το ρίσκο είναι διασκεδαστικό και η σταθερότητα βαρετή, την οποία οι άνθρωποι μεταδίδουν και καταλήγουν να την πιστεύουν. Berger, P. L., Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας: Μια πραγματεία στην κοινωνιολογία της γνώσης. Anchor

Ωστόσο, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο **καταναγκαστικός λόγος** δεν δημιουργείται και δεν ενισχύεται μόνο από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης: τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι επαγγελματίες, μαζί με τις οικογένειες, τις ομάδες φίλων ή τους χώρους αναψυχής, όπως οι αθλητικές ομάδες, συχνά αφήνουν χώρο για να εκτιμηθούν και να ενισχυθούν αυτοί οι παραδοσιακοί ρόλοι και δυναμικές.

Η κοινωνικοποίηση ξεκινά από τα 0 έτη, με κάθε αλληλεπίδραση σε όλα τα περιβάλλοντα. Συνεχίζεται, στη νεότητα, καθώς δεν αναπτύσσεται μόνο μέσω των δασκάλων και των γονέων, αλλά κυρίως σε ό,τι προσδίδουν επιθυμία και έλξη, που είναι οι φίλοι τους, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα είδωλα κ.λπ. **Όλες οι αλληλεπιδράσεις στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα κοινωνικοποιούν τις μελλοντικές μας επιλογές, επιθυμίες και σχέσεις.** Ο κυρίαρχος λόγος κοινωνικοποίησης επηρεάζει ότι οι νέοι συχνά δεν επιλέγουν τους φίλους τους, τις σχέσεις και τα ζευγάρια τους κυρίως για τις ισότιμες αξίες τους- και, στην πραγματικότητα, για κάποιους ανθρώπους αυτές οι αξίες μπορεί να κάνουν το άλλο άτομο λιγότερο ελκυστικό. Ακόμη και αν μπορεί να τους αρέσουν, μερικές φορές προτιμούν, και ειδικά για περιστασιακές συναντήσεις ή "διασκεδαστικές και τρελές" εμπειρίες, τους ανθρώπους με τον πιο σκληρό και ριψοκίνδυνο χαρακτήρα.

Το παραδοσιακό μοντέλο των σχέσεων βασίζεται στην εξουσία, μπορείς να είσαι είτε πάνω είτε κάτω από τους άλλους. Αυτό το μοντέλο δεν συνδέει τις καλές αξίες, τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές με την επιθυμία και τον ενθουσιασμό και τα θεωρεί βαρετά. Αυτό το παραδοσιακό μοντέλο βλέπει τον ενθουσιασμό στο ρίσκο, στους μπελάδες, στα προβλήματα. Σε αντίθεση με ό,τι πιστεύουν κάποιοι, οι άνθρωποι που φέρονται άσχημα στους άλλους δεν είναι μόνοι τους και σχεδόν πάντα έχουν έναν κοινωνικό κύκλο που ενισχύει τις συμπεριφορές τους. Οι συγκρουσιακοί

άνθρωποι παίζουν μερικές φορές ηγετικό ρόλο μέσα στην ομάδα τους. Έχουν την ικανότητα να έχουν την προσοχή των ανθρώπων, καθώς εκμεταλλεύονται τον κυρίαρχο λόγο που συνδέει τη βία με την έλξη- αυτό εξηγεί επίσης γιατί όσοι είναι ισότιμοι, ειρηνικοί και συνεργάσιμοι συνήθως περνούν απαρατήρητοι.

Η προληπτική κοινωνικοποίηση της έμφυλης βίας³ είναι η μελέτη των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων (μέσα ενημέρωσης, ομάδες συνομηλίκων, οικογένεια, εκπαιδευτικά ιδρύματα...) που δημιουργούν μια κοινωνικοποίηση και εκμάθηση μοντέλων αγάπης και έλξης που συνδέονται με την έμφυλη βία.

Για να μάθετε περισσότερα:

Valls, R., Puigvert, L., & Duque, E. (2008). Κοινωνικοποίηση και πρόληψη της έμφυλης βίας στους εφήβους. Βία κατά των γυναικών, 14(7) 759-785.

Η ιδανική αγάπη και οι ιδανικές σχέσεις προστατεύουν από τη βία

"Η έλξη ως συνώνυμο, ταυτόχρονα, του ενθουσιασμού και της τρυφερότητας, της φιλίας και της επιθυμίας, της σταθερότητας και της τρέλας, του πάθους και της γλυκύτητας" (Jesús Gómez, 2015)

Οι ιδανικοί ερωτικοί σύντροφοι, στις διάφορες μορφές τους, προστατεύουν από τη βία⁴ και τα αρνητικά επεισόδια στις διαπροσωπικές σχέσεις. Το κλειδί είναι ποιον επιλέγουν οι νέοι ως φίλο, ως one-night stand, ως φίλο/φίλη γιατί ανάλογα με αυτό θα αναπτύξουν μια ελεύθερη ή εξαναγκασμένη σχέση. Επιστημονικές έρευνες έχουν αποδείξει ότι οι πραγματικοί φίλοι και ο ρομαντικός έρωτας δεν δημιουργούν βία: στην πραγματικότητα προστατεύουν από συγκρουσιακές σχέσεις. **Ο έρωτας είναι κοινωνικός**, επομένως, η **ύπαρξη ενός**

ιδανικού ρομαντικού έρωτα οδηγεί τους ανθρώπους σε πιο παθιασμένες και υγιείς σχέσεις.

Η γλώσσα της επιθυμίας: κλειδί για την πρόληψη της βίας

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, είναι αναποτελεσματικό να προωθήσει κανείς ισότιμες σχέσεις μόνο από μια γλώσσα ηθικής⁵ και αξιών (τι είναι βολικό, τι είναι καλό και τι κακό). **Πρέπει να το συνδυάσουμε αυτό με μια γλώσσα της επιθυμίας**, για να αδειάσουμε από την έλξη συγκρουσιακές συμπεριφορές, ανθρώπους και σχέσεις και να κατευθύνουμε την έλξη προς πιο ισότιμα μοντέλα. Αυτή η αλλαγή στην έλξη δεν συμβαίνει στη νεολαία με εξωτερικές εκπαιδεύσεις ή συζητήσεις εκπαιδευτικών ή οικογενειών, αλλά μέσω του **μετασχηματιστικού διαλόγου μεταξύ όλων των εκπαιδευτικών παραγόντων**, και ιδιαίτερα με την εμπλοκή αυτής της **σύνδεσης μεταξύ αξιών και επιθυμίας** που προέρχεται από τους νέους προς τους συνομηλίκους τους. Με άλλα λόγια, είναι πολύ πιο ισχυρό αν οι νέοι μιλούν μεταξύ τους.

Η πλειονότητα των νέων γνωρίζει ήδη τι είναι η βία και τι δεν πρέπει να γίνεται, έχουν αρκετά ξεκάθαρη ηθική. Ωστόσο, δεν τους έχει δοθεί μια γλώσσα επιθυμίας προς την κατεύθυνση του να ορθώσουν το ανάστημά τους εναντίον της: όποιος ορθώνει το ανάστημά του δεν θεωρείται ως ο σπουδαιότερος άνθρωπος στους πολιτισμούς μας, γενναίος και ο φίλος που όλοι θα ήθελαν δημοσίως να έχουν- αντίθετα, πολλές φορές υποδεικνύεται ως ρουφιάνος, που μπαίνει στις δουλειές των άλλων. Επομένως, πρέπει να συνδέσουμε την επιθυμία για δράση με τις θετικές αξίες του upstander και άλλες θετικές αξίες, εγκαθιστώντας μια κουλτούρα όπου θεωρείται ελκυστικό να είσαι upstander, να ενεργείς με αλληλεγγύη απέναντι στις κακές συμπεριφορές και τα βάσανα των άλλων. Έτσι, θα θεωρούνται έμπνευση

και πρότυπα από τους ίδιους τους συνομηλίκους τους και ως άνθρωποι με τους οποίους όλοι θέλουν να είναι μαζί. Οι επαγγελματίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν και να προωθήσουν αυτή τη γλώσσα της επιθυμίας για συμπεριφορές που αντιστέκονται.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: UPSTANDERS ΣΤΟ ΠΡΟΣΚ'ΗΝΙΟ

- **Στόχος:** ευαισθητοποίηση σχετικά με τις καταστάσεις όπου οι κακές συμπεριφορές εκτιμώνται κατά κάποιο τρόπο κοινωνικά και πώς οι επαγγελματίες μπορούν είτε να το ενισχύσουν αυτό με το να ευτελίζουν ή να ακολουθούν τα αστεία, είτε πώς μπορούν να αποσιωπήσουν τέτοιες συμπεριφορές και να θέσουν στο επίκεντρο της προσοχής τις συμπεριφορές που αντιστέκονται.
- Περιγράφονται τώρα μερικές **υποθετικές καταστάσεις**. Αφού τις διαβάσουν, οι επαγγελματίες μπορούν να συζητήσουν πώς αντιδρούν ορισμένοι ενήλικες και πώς θα αντιδρούσαν οι ίδιοι.

Κατάσταση 1: Ένας καθηγητής λυκείου αφιέρωσε τις ώρες διδασκαλίας του στο να ανοίξει έναν διάλογο μεταξύ των μαθητών όπου θα μπορούσαν όχι μόνο να αναφέρουν τις συγκρούσεις αλλά και να συγχαίρουν τους συμμαθητές τους για τη στάση τους ως ανυποχώρητοι. Ένας από τους μαθητές είπε: "Ορίστε; "Ουάου, έπρεπε να δείτε αυτόν τον τύπο, ήταν τόσο γενναίος και αποφασισμένος να κάνει κάτι όταν γνώριζε το κουτσομπολιό ότι ο Παύλος δεν είχε πέος. Ήταν τόσο έξυπνος, του μίλησε με σούπερ σεβασμό και ασφάλεια και τον βοήθησε να αναφερθεί στον διευθυντή. Με κάνει να θέλω να κάνω κάτι τέτοιο αν παρατηρήσω κάτι παρόμοιο".

Κατάσταση 2: Ο συντονιστής μιας ομάδας νέων για τον ελεύθερο χρόνο εντάχθηκε στην ανεπίσημη συζήτηση που είχαν. Ένας από αυτούς καυχιόταν για το πόσο δυνατός είναι και αστειευόταν ότι ανησυχούσε κάπως ότι όλα τα γκέι αγόρια θα τον γούσταραν αν τον έβλεπαν γυμνό στο μπάνιο. Η υπόλοιπη ομάδα τον οδηγούσε με ντροπή. Τότε, ο συντονιστής αποφάσισε να παρέμβει και είπε: "Οι πραγματικοί άντρες, γκέι ή ετεροφυλόφιλοι, δεν κάνουν τους άλλους να αισθάνονται ότι τους κοιτάζουν επίμονα, στο γυμναστήριο ή οπουδήποτε αλλού. Και, με αυτή την αλαζονική συμπεριφορά, δεν θα προσελκύσεις κανέναν".

Αρρενωπότητα και ο ρόλος της στη διάπραξη, ενίσχυση ή πρόληψη της βίας

Η επιστημονική βιβλιογραφία έχει ορίσει τρία μοντέλα αρρενωπότητας ανάλογα με τη σχέση τους με την έμφυλη βία. Ανεξάρτητα από την έκφραση του φύλου ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό, υπάρχουν:

1. Ο κυρίαρχος παραδοσιακός ανδρισμός (DTM) περιλαμβάνει αγόρια και άνδρες που δημιουργούν σχέσεις εξουσίας με τους άλλους, μπορεί να είναι αλαζόνες, οξύθυμοι, εγωιστές, δεν δείχνουν αλληλεγγύη ή αγάπη. **Δεν είναι όλοι οι κυρίαρχοι άνδρες βίαιοι, αλλά όλοι οι βίαιοι άνδρες εμπίπτουν σε αυτό το μοντέλο DTM.** Προφανώς, αυτά τα αγόρια και οι άντρες δεν είναι μόνο όρθιοι, αλλά είναι οι εκφοβιστές, οι δράστες, οι συνεργοί ή οι ενισχυτές της βίας, της ταπείνωσης, του μίσους, της περιφρόνησης, της γελοιοποίησης ή των διακρίσεων που γίνονται μάρτυρες. Οι σχέσεις μαζί τους δεν βασίζονται στην ελευθερία: τείνουν να είναι προβληματικές και υποτακτικές και σας κάνουν να γίνεστε μικροί και λιγότερο ελκυστικοί.

2. Οι καταπιεσμένοι παραδοσιακοί ανδρισμοί (OTM) δεν είναι βίαιοι, αλλά συχνά θεωρούνται ότι δεν είναι συναρπαστικοί, είναι βολικοί, αλλά ίσως θεωρούνται βαρετοί- είναι ο τέλειος φίλος για να πετάξετε όλα σας τα προβλήματα, που θα είναι δίπλα σας ό,τι κι αν συμβεί, αλλά που **δεν έχουν αυτοεκτίμηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και δύναμη να σταθούν απέναντι στους άλλους σε δύσκολες καταστάσεις.** Επομένως, οι άνθρωποι που εμπίπτουν σε αυτό το μοντέλο δεν μπορούν να είναι ούτε επιτυχημένοι upstanders.

3. Οι Νέοι Εναλλακτικοί Αρρενωποί (NAM), σε αντίθεση με τα άλλα δύο μοντέλα, είναι διαφορετικά αγόρια και άνδρες που είναι ταυτόχρονα **ισότιμοι και ελκυστικοί, με αυτοπεποίθηση και σεβασμό, ανιδιοτελείς και δυνατοί, ειρηνικοί και διασκεδαστικοί.** Αυτό είναι το μόνο μοντέλο που μπορεί να προσφέρει στους άνδρες **αντάρτες,** επειδή επιθυμούν ελεύθερες και επιθυμητές σχέσεις για τους ίδιους και τους άλλους, και έχουν το θάρρος να ορθώσουν το ανάστημά τους ενάντια στις διακρίσεις και τη βία, καθώς συνεργάζονται με άλλους ισότιμους ανθρώπους για να οικοδομήσουν μηδενική βία, συναρπαστικά και ισότιμα περιβάλλοντα.

Πολλά εξισωτικά αγόρια μπορούν γρήγορα να γίνουν NAM αν τους δοθεί υποστήριξη και εμπιστοσύνη από τους άλλους, αν εκτιμηθούν δείχνοντας εξισωτικές συμπεριφορές από μια γλώσσα επιθυμίας, ως άνθρωποι που "ο καθένας θα ήθελε για τα πάντα", "θέλω να είμαι σαν αυτόν" ή παρόμοιες εκφράσεις, ενισχύοντας όχι μόνο την εξισωτική στάση αλλά και την ελκυστικότητά τους και το πόσο κουλ είναι. **Από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα**, έχουμε την ευκαιρία όχι μόνο να επισημάνουμε τους ανθρώπους, διάσημους ή μη, που emπίπτουν στο κυρίαρχο ή καταπιεσμένο μοντέλο, αλλά και να αναδείξουμε εναλλακτικούς ανθρώπους που είναι γνωστοί για την ισοπεδωτική τους στάση αλλά και για την ελκυστικότητά τους. **Μπορούμε να βοηθήσουμε να αδειάσει από ελκυστικότητα το κυρίαρχο μοντέλο και να προωθήσουμε Νέους Εναλλακτικούς Ανδρισμούς (NAM) μέσω διαλογικών χώρων**⁷.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΡΡΕΝΩΠΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Διάρκεια: 20-30 λεπτά. **Υλικό:** κανένα.

Θα αναλύσουμε τις ανδρικές διασημότητες και τα δημοφιλή αγόρια από τα ιδρύματα και τις ομάδες μας που είναι σήμερα πολύ επιθυμητά από την κοινωνία. Θα παρουσιαστούν εν συντομία και θα φιλτραριστούν μέσα από τα 3 μοντέλα αρρενωπότητας.

- Μπορείτε να αναγνωρίσετε δημοφιλή και ελκυστικά αγόρια και άνδρες που είναι κυρίαρχοι και εναλλακτικοί;

Με τους χαρακτήρες των ταινιών, μπορούμε να δείξουμε σαφείς περιπτώσεις ΔΤΜ και να ζητήσουμε να προβληματιστούν για το πώς συμπεριφέρονται στους άλλους.

- Πώς είναι οι πιο επιτυχημένοι άνδρες, αυτοί που προσελκύουν τα περισσότερα, που θεωρούνται ηγέτες και δημοφιλείς;"

Πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι τα τρία μοντέλα που παρουσιάζονται είναι "ιδανικοί τύποι" και ότι τα πραγματικά αγόρια και άνδρες μπορεί να ταιριάζουν με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακρίβεια. Ωστόσο, τα μοντέλα βοηθούν στον εντοπισμό του μοντέλου προς το οποίο σχετίζονται.

Για να μάθετε περισσότερα:

Flecha, R., Puigvert, L., & Rios, O. (2013). Οινέες εναλλακτικές αρρενωπότητες και η υπέρβαση της έμφυλης βίας. International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences, 2(1), 88-113.

Μηδενική ανοχή στη βία

Όλες οι βίαιες πράξεις έχουν αρνητικές συνέπειες για το θύμα και για την κουλτούρα της ομάδας. Όλες οι βίαιες καταστάσεις επηρεάζουν τα θύματα, και η έλλειψη ανόρθων συμπεριφορών καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο για αυτά να ξεπεράσουν τις εμπειρίες εκείνες όπου μένουν μόνα τους. Δεν μπορούμε να ευτελίζουμε και να λέμε ότι κάποιες δεν είναι τόσο μεγάλες: οι "μικρότερες" πράξεις προετοιμάζουν το πεδίο για την πιο σοβαρή βία. Άλλωστε, δεν θα έχουμε τις όρθιες ικανότητες για τις πιο δύσκολες καταστάσεις αν δεν δράσουμε σε καμία περίπτωση. **Ο στόχος είναι η μηδενική βία.**

Καμία επιθετικότητα δεν μπορεί ποτέ να δικαιολογηθεί ή να υποβαθμιστεί. Ακούμε συχνά φράσεις όπως "πρέπει να καταλάβετε τι περνάει", "αυτό το άτομο είναι ένα κτήνος", "μερικές φορές δεν συνειδητοποιούν τι κάνουν". Δεν μπορούμε να αφήσουμε να μείνει αυτό στη συλλογική

νοοτροπία: πρέπει να εργαστούμε ενάντια σε τέτοιες αντιλήψεις, **γιατί διαφορετικά τα θύματα δέχονται να τους συμβαίνει βία και οι παρευρισκόμενοι δεν βλέπουν την ανάγκη να κάνουν πάντα κάτι**, και οι δράστες αισθάνονται ενισχυμένοι και δεν βλέπουν τη σοβαρότητα των πράξεών τους, καθιστώντας αυτές τις συμπεριφορές πιο συνηθισμένες στο μέλλον.

Μηδενική βία σημαίνει μη αποδοχή, μη ευτελισμό και μη δικαιολόγηση οποιασδήποτε μορφής βίας. Μηδενική βία σημαίνει σε όλους τους χώρους, όχι μόνο στην τάξη ή με ενήλικες, αλλά, και ειδικά, όταν οι νέοι είναι μόνοι τους, κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου, στη βιβλιοθήκη, στο αίθριο, στο γυμναστήριο, στις τουαλέτες κ.λπ.

Φιλία

Είναι βασικό να προβληματιστούμε κριτικά για το τι πραγματικά σημαίνει **φιλία: συνδέεται με την ελευθερία, την ποικιλομορφία, την ετερογένεια, την υποστήριξη, τη**

μηδενική βία, την αλληλεγγύη, την αμοιβαία ανάπτυξη, τη διασκέδαση για όλους. Αν οι ομότιμοι κάνουν τα αντίθετα από αυτά, δεν είναι φίλοι.

Η ύπαρξη φίλων καθιστά πολύ λιγότερο πιθανό το να γίνεις θύμα, επειδή το άτομο είναι λιγότερο συχνά μόνο του όταν κάποιος προσπαθεί να το πειράξει και επειδή οι φίλοι γρήγορα σε υπερασπίζονται και σε προστατεύουν και απορρίπτουν τη συμπεριφορά του άλλου ατόμου. Αξίζουμε τις καλύτερες φιλίες, αυτές που είναι ισότιμες και διασκεδαστικές, ελεύθερες και συναρπαστικές, πιστές και επιθυμητές.

Η φιλία είναι ένα συναίσθημα που δεν μπορεί να διδαχθεί, μπορεί να οικοδομηθεί μόνο αν εξασκηθεί. Οι επαγγελματίες μπορούν να προωθήσουν τις φιλίες δημιουργώντας διαλογικούς και ελεύθερους χώρους όπου μπορούν να αναπτυχθούν σε εκπαιδευτικά πλαίσια στην καθημερινή δυναμική των ιδρυμάτων ή των ομάδων, όπου ο ισότιμος διάλογος και η ισότητα των διαφορών αποτελούν τη βάση για αμοιβαία και συνεχή βοήθεια, υποστήριξη και αλληλεπίδραση.

Δρώντας προληπτικά (με διαλογικά περιβάλλοντα μάθησης) και αντιδραστικά (υπερασπιζόμενοι οποιονδήποτε κακοποιείται), **οι νέοι δημιουργούν δίκτυα υποστήριξης και αλληλεγγύης που έχουν τεράστιο προστατευτικό αντίκτυπο στη βία που εκδηλώνεται στην εν λόγω ομάδα.** Με αυτόν τον τρόπο, μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων τοποθετείται ενάντια σε κάθε μορφή βίας, χτίζει ελεύθερες φιλίες και δεν δίνει καμία σημασία στους νταήδες και τους κυρίαρχους: όλα αυτά κάνουν τους επιτιθέμενους να αισθάνονται αποθαρρυμένοι και να απορρίπτονται έντονα στις μη διαλογικές και βίαιες ενέργειές τους. Οι επαγγελματίες μπορούν να βοηθήσουν τους νέους να καταλάβουν ότι οι άνθρωποι που δεν κάνουν εσένα ή τους άλλους να αισθάνονται ασφαλείς και ελεύθεροι δεν είναι φίλοι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

Διάρκεια: 20 λεπτά. **Υλικό:** κανένα.

Θα συζητήσουμε γύρω από κάποιες επινοημένες αλληλεπιδράσεις μεταξύ φίλων. Είναι βασικό να αναδείξουμε ποιες είναι οι αξίες και οι ενέργειες που δείχνουν οι φίλοι μεταξύ τους, να έχουμε μια ισχυρή και σαφή αντίληψη ώστε οι νέοι να μπορούν να γνωρίζουν πότε κάποιος δεν είναι φίλος. Στη συνέχεια, θα προσπαθήσουμε να συμπληρώσουμε αυτόν τον πίνακα με το τι σημαίνει στην πράξη να είσαι ή να μην είσαι φίλος, προσπαθώντας να σκεφτούμε σε καταστάσεις των νέων με τους οποίους εργαζόμαστε.

• ΦΙΛΟΙ...

Να σέβεστε και να γιορτάζετε τα ενδιαφέροντα και το προσωπικό σας γούστο στο ντύσιμο, τη μουσική...

• ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΔΕΝ...

Πίεση για να φιληθείτε με κάποιον που δεν θέλετε

"Όχι σημαίνει όχι": εκμάθηση συναίνεσης

Υπάρχει κοινωνική συναίνεση ότι "όχι σημαίνει όχι". Ωστόσο, μερικές φορές οι άνθρωποι λένε: "Αυτό δεν είναι πάντα αλήθεια. Όταν δεν είμαστε ελεύθεροι να πούμε αυτό που πραγματικά σκεφτόμαστε, μπορεί να πούμε ένα ναι που στην πραγματικότητα δεν είναι αληθινό, οπότε αυτό το ναι εξακολουθεί να είναι ένα όχι.

Είναι σημαντικό οι επαγγελματίες να έχουν μια σαφή στάση που να ενισχύει τη σημασία της συναίνεσης^{viii}. Μπορούμε να κάνουμε διαλόγους με τους νέους γύρω από τη συναίνεση και το "όχι σημαίνει όχι", με στόχο να

παρέχουν επιχειρήματα που ενισχύουν τη συναίνεση και να απορρίπτουν συμπεριφορές που δεν τη σέβονται. **Είναι σημαντικό τα επιχειρήματα που δικαιολογούν τη μη συναίνεση (όπως "ντύνοντας έτσι, αυτό το άτομο ψάχνει για μελάδες", "λένε όχι αλλά κατά βάθος εννοούν ναι", "δεν τους ενοχλεί αν δεν λένε τίποτα") να συζητηθούν κριτικά και να απορριφθούν κοινωνικά.**

Βία δεύτερης τάξης - Προστασία των αντιδρώντων

Η βία δεύτερης τάξης (SOS) είναι η παρενόχληση που υφίστανται οι όρθιοι. Πρόκειται για ένα σύνθετο φαινόμενο σε καταστάσεις βίας: οι γενναίοι άνθρωποι που συμπαραστέκονται στα θύματα και συμπορεύονται με αυτά υφίστανται **διάφορες μορφές επιπλήξεων**: μπορεί να είναι προσωπικές επιθέσεις, η διάδοση ψευδών φημών γι' αυτούς, η σωματική βία. Αυτή η βία δεύτερης τάξης ασκείται επίσης από τους θύτες και τους ενισχυτές τους, αλλά μπορεί επίσης να ενισχυθεί από παθητικούς παρευρισκόμενους που μεταδίδουν φήμες για την προσωπική ζωή των υπερασπιστών. Ο λόγος για τον οποίο γίνεται αυτή η βία δεύτερης τάξης είναι **για να αποθαρρυνθεί η στάση των όρθιων και να μείνουν τα θύματα ήσυχά, ώστε οι εκφοβιστές να συνεχίσουν να κάνουν τις διακρίσεις και τις βίαιες συμπεριφορές τους.** Αυτό το επιτυγχάνουν στέλνοντας το μήνυμα ότι όποιος τολμήσει να τους αντισταθεί θα υποστεί μια κακή εμπειρία.

Αυτό έχει πολύ αρνητικές συνέπειες για τα αρχικά θύματα, για τους αντιδρώντες και για ολόκληρη την κοινότητα,

επειδή ο νόμος της σιωπής επιβάλλεται μαζί με τον νόμο των εκφοβιστών. Η έννοια της βίας δεύτερης τάξης **μάς βοηθά να κατανοήσουμε τις δυσκολίες που έχουν πολλοί άνθρωποι στη θεωρία και στην πράξη να γίνουν upstanders**: όλοι μαζί, φοβούνται τις πιθανές επιπλήξεις που θα υποστούν, οι οποίες θα τους οδηγήσουν να γίνουν θύματα. Ο μόνος τρόπος για να αποφευχθεί αυτό το ενδεχόμενο είναι να **δημιουργηθούν δίκτυα αλληλεγγύης** που είναι πιο ισχυρά και ισχυρότερα από τις βίαιες ενέργειες, έτσι ώστε να υποστηρίζονται τα άμεσα και τα δευτεροβάθμια θύματα και έτσι ώστε ολόκληρη η κοινότητα να έχει μια κοινή δέσμευση που δεν ανέχεται καθόλου τη βία.

Είναι σημαντικό να **ανοίγονται συχνά χώροι διαλόγου** με τους νέους, ώστε να μπορούν να μιλούν και να καταγγέλλουν καταστάσεις, ώστε να διασφαλίζεται, επίσης, η προστασία των ατόμων που σηκώνουν το ανάστημά τους ως ομάδα. Αυτό μπορεί επίσης να ενισχύσει τους υπερασπιστές και να καλλιεργήσει περισσότερες δεξιότητες για να τους υπερασπιστούν αργότερα απέναντι σε κάθε είδους επιπλήξεις που μπορεί να αντιμετωπίσουν. Με αυτόν τον τρόπο, περισσότερα άτομα συμμετέχουν στα δίκτυα υποστήριξης που δημιουργούνται ανεπίσημα αλλά έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην πρόληψη της βίας.

ΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΥΤΩΝ ΠΟΥ ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΟΝΤΑΙ

Διάρκεια: 20 λεπτά. **Υλικό:** κανένα.

Προσδιορίστε συγκεκριμένες καταστάσεις στις οποίες υπήρξε βία δεύτερης τάξης προς τους όρθιους. Σκεφτείτε τρόπους με τους οποίους το ίδρυμά σας μπορεί να προωθήσει τη βοήθεια προς αυτούς.

Για να μάθετε περισσότερα:

Flecha, R. (2021). Σεξουαλική παρενόχληση δεύτερης τάξης: Βία κατά των σπαστών της σιωπής

που υποστηρίζουν τα θύματα. Βία κατά των γυναικών, 1077801220975495.

Puigvert, L., Vidu, A., Melgar, P., & Salceda, M. (2021). Το κοινωνικό δίκτυο BraveNet Upstander κατά της σεξουαλικής παρενόχλησης δεύτερης τάξης. *Sustainability*, 13(8), 4135.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ:

- Villarejo, B., López, G., & Cortés, M. (2020). Ο αντίκτυπος των εναλλακτικών οπτικοακουστικών προϊόντων στην κοινωνικοποίηση των σεξουαλικών-αισθητικών επιθυμιών των εφήβων. *Qualitative Inquiry*. <https://doi.org/10.1177/1077800420938887>
- Ruiz-Eugenio, L., Puigvert, L., Ríos, O., & Cisneros, R. M. (2020). Επικοινωνιακές ιστορίες καθημερινής ζωής: Αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σχέση μεταξύ επιθυμίας και βίας. *Qualitative Inquiry*. <https://doi.org/10.1177/1077800420938880>
- Puigvert, L. (2014). Προληπτική κοινωνικοποίηση της έμφυλης βίας Προχωρώντας προς τα εμπρός χρησιμοποιώντας την επικοινωνιακή μεθοδολογία της έρευνας. *Qualitative Inquiry*, 20(7), 839-843. doi:10.1177/1077800414537221
- Torras-Gómez, E., Puigvert, L., Aiello, E., Khalfaoui, A. (2020). Το δικαίωμά μας στην ευχαρίστηση του να ερωτευόμαστε. *Frontiers in Psychology*. <https://10.3389/fpsyg.2019.03068>
- Rios-Gonzalez, O., Peña Axt, J. C., Duque Sanchez, E., & De Botton Fernández, L. (2018). Η γλώσσα της ρηϊκής και τα διπλά πρότυπα στη συναισθηματική και σεξουαλική κοινωνικοποίηση των νέων. Οι επικοινωνιακές πράξεις στο οικογενειακό περιβάλλον ως παράγοντες προστασίας ή κινδύνου της βίας μεταξύ συντρόφων. *Frontiers in Sociology*, 19(3). doi:10.3389/fsoc.2018.00019
- Ríos-González, O., Ramis-Salas, M., Peña-Axt, J.C., Racionero-Plaza, S. (2021). Εναλλακτικές φιλίες για τη βελτίωση της κατάστασης της υγείας των ανδρών. Ο αντίκτυπος της προσέγγισης των νέων εναλλακτικών ανδρισμών. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 18, 2188. <https://doi.org/10.3390/ijerph18042188>
- Racionero, S., Ugalde, L., Puigvert, L. & Aiello, E. (2018). Αναδόμηση αυτοβιογραφικών αναμνήσεων βίαιων σεξουαλικο-συναισθηματικών σχέσεων μέσω της επιστημονικής ανάγνωσης για τον έρωτα. Μια ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση για την πρόληψη της έμφυλης βίας. *Frontiers in Psychology*, 9(1996). doi:10.3389/fpsyg.2018.01996
- Flecha, R., Tomás, G., Vidu, A. (2020). Συμβολή της ψυχολογίας στην αποτελεσματική χρήση και επίτευξη της σεξουαλικής συναίνεσης. *Frontiers in Psychology*. <https://10.3389/fpsyg.2020.00092>